

ВАЉЕВО ГРАД СА ВИЗИЈОМ

ВАЉЕВО ГРАД СА ВИЗИЈОМ

ВАЉЕВО РАЗВИЈЕН СРЕДЊОЕВРОПСКИ ГРАД

ВАЉЕВО ВАЉАНО ЗА СВЕ

ВАЉЕВО ГРАД УСПЕХА

Ваљево – одредиште које не можеш да заобиђеш, место где може да се уложи и заради, место у коме су они што су у њему рођени решили да остану, они који су дошли одлучили да не иду, град традиције и културе, духовни центар, град младости и лепоте, подручје здраве хране и воде, град добрих људи ...ГРАД СА ВИЗИЈОМ!

Садржај:

Увод.....	3
Кампања за одрживе градове – Олборшка повеља.....	4
Смернице добре управе – Фано смернице.....	5
Визија одрживог развоја Републике Србије:.....	5
Почетак процеса стварања визије града Ваљева.....	6
SWOT анализа града Ваљева.....	8
ВИЗИЈА ГРАДА ВАЉЕВА 2020. НАЦРТ.....	9
Пример из литературе.....	18

Увод

Може ли много руку да црта једну слику? Сакупите људе, вежите им очи, заклопите им уста, покријте им уши. Дајте им у руке четкице за сликање. Нешто ће и насликати; хоће ли то бити лепо, хоће ли то они који су цртали одржати или уништити, да ли ће то што су насликали и разумети?

Ако доведете људе у прилику да комуницирају, ако им дате четкицу за сликање, ако их надахнете да **заједно**, нацртају, **лепу** слику, они ће је **разумети**, протоком времена чувати, **упоређивати** са сликама других и дуго **одржавати**.

Желимо да, заједно, нацртамо нашу, заједничку слику, слику будућности, коју ће скоро сви разумети, да би смо је заједно одржавали, заједно поправљали када се окрњи; да бисмо знали да ли смо ту где смо некада замислили да ћемо бити.

Можемо ли доћи негде, ако прво, то негде, не замислимо у нашој машти? Знамо ли да ли смо на бољем месту него на месту на коме смо некад били, ако нисмо најпре уснули место према коме смо кренули.

Ходимо ли ми путем који нâс води или ми правимо путеве до места где желимо да дођемо. Јесмо ли отпустили наш заједнички брод, да га бура разбацује, а ми се сваки понаособ склањамо? Постоји ли само за мене, на заједничком броду који тоне, место да се само ја склоним?

Не, ми смо замислили место на које ћемо одвести наш брод. Неко је зграбио кормило, неко једра, неко ведре, па смо отели брод бури. И стигли смо тамо где смо наумили.

Кампања за одрживе градове – Олборшка повеља

(одобрена од стране учесника Европске конференције о одрживим градовима у Олборгу, Данској, 27. Маја 1994. године)

Извод из Олборшке повеље.

Локалне стратегије у смеру одрживости

Ми смо убеђени да су град или општина најспособнији да изврше почетни утицај на многе социјалне, архитектонске, економске, политичке, природне ресурсе и еколошки дисбаланс, који уништавају наш савремени свет. Пошто је сваки град другачији морамо пронаћи своје сопствене начине да идемо у смеру одрживости. Треба да интегрисемо принципе одрживости у све наше политике и да ојачамо адекватне локалне стратегије наших градова и општина.

Крај извода из Олборшке повеље.

Олборг+10 - Будућност која инспирише

Обавезе из Олборга – извод¹

Наша заједничка визија

Ми, локалне власти Европе, уједињене Кампањом Одрживих градова и општина Европе, окупљени на Олборг+10 конференцији, потврђујемо своју заједничку визију одрживе будућности за своје заједнице.

Наша визија је визија градова и општина које укључују, које су напредне, креативне и одрживе, и које пружају добар квалитет живота свим грађанима и омогућавају њихово учешће у свим аспектима урбаног живота. Од Рио самита 1992. године и усвајања принципа одрживости обухваћених Повељом европских градова и општина ка одрживости - (Олборг повеља) 1994. године, наша визија се развијала кроз Лисабонски акциони план „Од повеље до акције“ (1996), „Позив из Хановера европским општинским лидерима на заокрету 21. века (2000), и „Позива из Јоханесбурга“ (2002). Сматрамо да је конференција „Будућност која инспирише Олборг +10“ 2004. године прекретница у овом процесу.

---

¹Олборшка повеља и Обавезе из Олборга, <http://www.aalborgplus10.dk/>, 25.5.2009.

Обавезујемо се да учинимо своје процесе доношења одлука енергичнијим кроз појачану партиципаторну демократију.

Стога ћемо радити:

1. на даљем развијању заједничке дугорочне визије одрживог града или општине.
2. на грађењу капацитета учешћа и одрживог развоја у локалној заједници и општинској администрацији.
3. на позивању свих сектора локалног друштва на ефикасно учешће у доношењу одлука.
4. да своје одлуке учинимо отвореним, одговорним и транспарентним.
5. на ефикасној сарадњи и у партнерству са општинама које нам се придружују, другим градовима и другим круговима власти.

Крај извода Обавеза из Олборга.

Смернице добре управе – Фано смернице

Изградња капацитета за локалну одрживост „The DISCUS Project - Developing Institutional and Social Capacities for Urban Sustainability“ – Фано смернице.²

Да би се истражили и разумели институционални и социјални капацитети потребани за постизање одрживости практичне политике, спроведено је истраживање, у оквиру пројекта DISCUS, којим је обухваћено 40 градова широм Европе. Исход тог истраживања су Фано смернице добре управе, којима се описују главни чиниоци и главни услови за изградњу капацитета локалне управе за постизање одрживости локалних практичних политика. Ове смернице су предствљене на конференцији „Управљање одрживим градовима“, која је одржана у граду Фано, у Италији, од 4. до 5. новембра 2004. године.

Једна од смерница добре управе је:

„Одржавање преданости за постизање дугорочне визије. Одрживо управљање, корак по корак, све време вођено ка дугорочној визији. Ми спроводимо радње које су ефективне и прихватљиве, одлучно усмерени према нашој визији“³.

Визија одрживог развоја Републике Србије:

Република Србија је 2017. године институционално и економски развијена држава са одговарајућом инфраструктуром, компатибилна са стандардима ЕУ, с привредом заснованом на знању, ефикасно коришћеним природним и створеним ресурсима, већом ефикасношћу и продуктивношћу, богата образованим људима, са очуваном животном средином, историјским и културним наслеђем, држава у којој постоји партнерство јавног, приватног и цивилног сектора и која пружа једнаке могућности за све грађане⁴.

---

²Смернице добре управе, <http://www.localcapacity21.org/>, 25.5.2009.

³Превод аутора

⁴Национална Стратегија одрживог развоја Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 57/2008, од 3.6.2008. године)

Стална конференција градова и општине усвојила је Стратегију локалног одрживог развоја (усвојена на Генералној скупштини Сталне конференције градова и општина, децембра 2005).

Наша визија будућности⁵

Градови и општине у Србији развијају се у складу са принципима одрживог развоја кроз:

- развијање партиципативне демократије,*
- ефикасно и ефективно управљање,*
- преузимање одговорности за заштиту, очување и обезбеђивање једнаког приступа заједничким природним добрима,*
- рационално управљање ресурсима којим се обезбеђује одржива производња и потрошња,*
- стварање повољних економских услова и могућности запошљавања у складу са очувањем животне средине,*
- урбано планирање којим се иде у сусрет обезбеђењу друштвених, економских и еколошких стандарда,*
- промовисање одрживих образаца живота, здравља и добробити грађана, уз укључивање у све процесе у заједници.*

Почетак процеса стварања визије града Ваљева

Општине Ситард и Ваљево сарађују још од осамдесетих година прошлог века. Протокол о сарадњи општина Ситарда и Ваљева је потписан 20. јуна 1988. године у Ситарду. Протокол су потписали господа Ј.Ј.Г. Топнаер и Душан Михајловић.

Краљевина Холандија је финансирала сарадњу градова Ситард-Хелен из Холандије и града Ваљево у оквиру програма LogoEAST („Local government Eastern Europe”). Пројекат се одвијао од краја 2006. године до краја 2007. године. У оквиру овог програма одобрена је сарадња градова Београд и Хаг и сарадња градова Ваљево и Ситард-Хелен. Тема тог пројекта сарадње је „Управљање људским ресурсима у општини Ваљево“.

Активности које су обављене у поменутом пројекту су: упознавање колега из Холандије са постојећим процесом управљања људским ресурсима у Општинској управи у Ваљеву; анализа информација које су добијене при спровођењу прве активности; припрема плана побољшања процеса управљања људским ресурсима; обука и тренинзи кључног особља у општини Ваљево за примену препоручених инструмената управљања људским ресурсима; састављање упутства за управљање људским ресурсима у општини Ваљево. При спровођењу овог, првог пројекта сарадње, препоручени су инструмент „Опис функција радног места“ и инструмент „Оцена рада запосленог“.

---

⁵ Стратегија локалног одрживог развоја, Стална конференција градова и општина Србије, децембар 2005.

Општина Ваљево је изразила намеру за наставак сарадње, писмом о намерама за учешће у програму LogoEAST II, 5. септембра 2007. године. Писмо су потписали председник општине Ваљево, др Јован Томић и председник Привременог органа општине Ваљево Жељко Гаврић. Писмом о намерама, са предлогом теме заједничког пројекта сарадње са градом Ситардом, општина Ваљево је потписала 16. јануара 2008. године. Предложено је да тема пројекта сарадње буде пренос добре праксе у развоју визије града и стратешком планирању; писмо је потписао председник општине Ваљево др Јован Томић.

Краљевина Холандија је омогућила наставак поменутог програма. У оквиру новог програма, LogoEAST II, град Ваљево и град Ситард-Хелен сарађују у спровођењу пројекта „Пренос добре праксе у развоју визије града и стратешком планирању“. Циљ овог пројекта је да се до краја 2009. године направи предлог визије развоја града Ваљева до 2020. године. Овим пројектима управља организација холандских градова и општина за међународну сарадњу „VNG International“.

Градско веће града Ваљева је на својој седници 3.10.2008. године усвојило Закључак број 06-81/08-01/5 којим се утврђује предлог закључка о прихватању пројекта Стварања визије града Ваљева и упућује Скупштини града Ваљева ради разматрања.

Скупштина града Ваљева је на својој седници 14.10.2008. године донела Закључак, број 091-3/08-01/5, којим се прихвата предлог пројекта и овлашћује градоначелник града Ваљева да формира радну групу за спровођење пројекта.

Градоначелник града Ваљева доноси 14.10.2008. године Решење, број 112-613/08-01, о образовању Радне групе за спровођење пројекта.

Градоначелник града Ваљева доноси 14.10.2008. године Решење, број 112-613/08-01, о образовању Пројектног тима за спровођење пројекта.

Град Ваљево, је направио „Тим за промене“ и „Пројектни тим“. Задаци „Тима за промене“ су: координација пројекта, обезбеђење интегралности пројекта, доношење одлука у пројекту, управљање квалитетом пројекта, управљање финансијским и људским ресурсима у пројекту, управљање комуникацијма у пројекту.

Логистичку подршку „Тиму за промене“ пружа „Пројектни тим“. Задаци „Пројектног тима“ би били: планирање и стварање плана, стварање плана комуникације, спровођење планираних активности.

Планиране активности у оквиру овог пројекта су

- Тренинг о обука представника града Ваљева,
- Прављење Акционог план и Плана комунације,
- Стварање SWOT анализа града Ваљева,
- Припрема предлога визије града,
- Дискусија о предлогу визије града са заинтересованим странама,
- Коначни предлог визије града, израда упутства за стварање визије града,
- Коначна евалуација визије и представљање Скупштитни града.

SWOT анализа града Ваљева

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ol style="list-style-type: none"> 1. ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ 2. БОГАТО КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКО НАСЛЕЂЕ 3. ПРИРОДНИ И ТУРИСТИЧКИ ПОТЕНЦИЈАЛИ 4. РАЗВИЈЕНА МРЕЖА ИНСТИТУЦИЈА 5. РАЗВИЈЕН ЦИВИЛНИ СЕКТОР 6. ЉУДСКИ КАПАЦИТЕТИ 7. ТЕХНИЧКИ КАПАЦИТЕТИ 8. РАЗВИЈЕН СЕКТОР МАЛИХ И СРЕДЊИХ ПРЕДУЗЕЊА 9. РАЗВИЈЕН ПРЕДУЗЕТНИЧКИ ДУХ 10. ПОСТОЈЕЋЕ СТРАТЕГИЈЕ, ПЛАНСКА ДОКУМЕНТА И АКЦИОНИ ПЛАНОВИ 11. ДОБРА ОБРАЗОВНА ИНФРАСТРУКТУРА РАЗВИЈЕНИ АЛТЕРНАТИВНИ ВИДОВИ ОБРАЗОВАЊА (ИСТРАЖИВАЧКА СТАНИЦА ПЕТНИЦА) 12. ПОСТОЈЕЋЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ 13. ДОБРА ЗДРАВСТВЕНА ИНФРАСТРУКТУРА 14. ПОСТОЈАЋЕ РЕГИОНАЛНИХ И ЛОКАЛНИХ РАЗВОЈНИХ ПРОЈЕКТА (РЕГИОНАЛНА ДЕПОНИЈА, БРАНА СТУБО-РОВНИ,СИСТЕМ ДАЉИНСКОГ ГРЕЈАЊА) 15. РАЗВИЈЕНА КУЛТУРНА ИНФРАСТРУКТУРА 16. УЧЕШЋЕ ГРАЂАНА У ПРОЦЕСУ ОДЛУЧИВАЊА 17. ЈЕДАН ОД ЦЕНТАРА ПРОИЗВОДЊЕ ЈАГОДИЧАСТОГ ВОЊА 	<ol style="list-style-type: none"> 1. НЕРАЗВИЈЕНА САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА 2. НЕПОСТОЈАЋЕ СТАНДАРДА,ПРАВИЛА И МЕРЕЊА 3. ПОЛИТИЗАЦИЈА И БИРОКРАТИЗАЦИЈА 4. НЕДОВОЉНА ФИНАСИЈСКА СРЕДСТВА У БУДЖЕТУ ГРАДА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ РАЗВОЈНИХ ПРОЈЕКТА 5. НЕДОВОЉНА ИСКОРИШЋЕНОСТ ЉУДСКИХ РЕСУРСА 6. НЕУСКЛАЂЕНОСТ ОБРАЗОВАЊА СА ПОТРЕБАМА ДРУШТВА И ТРЖИШТА РАДА – ОДЛИВ МОЗГОВА 7. НЕПОСТОЈАЋЕ ИНДУСТРИЈСКЕ ЗОНЕ КАО БИТНОГ ПРЕДУСЛОВА ЗА РАЗВОЈ ПРИВРЕДЕ 8. НЕРАЗВИЈЕНА ТУРИСТИЧКА ИНФРАСТРУКТУРА 9. НЕОРГАНИЗОВАНOST ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОЂАЧА 10. НЕДОВОЉНА ПРИВРЕДНА АКТИВНОСТ
МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
<ol style="list-style-type: none"> 1. ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ 2. ТУРИСТИЧКИ ПОТЕНЦИЈАЛИ 3. ПОСТОЈЕЋИ ДОМАЋИ И ИНОСТРАНИ ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА 4. ОТВАРАЊЕ СЛОБОДНИХ – БЕСЦАРИНСКИХ ЗОНА 5. ПОСТОЈАЋЕ ПРЕДУСЛОВА ЗА КВАЛИТЕТАН ЖИВОТ 6. ПОСТОЈЕЋЕ НАЦИОНАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ И ПЛАНОВИ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ЕКОНОМСКА КРИЗА 2. НЕУСКЛАЂЕНОСТ РЕПУБЛИЧКИХ ЗАКОНА И ЛОКАЛНИХ АКТА И ОДЛУКА 3. ЛОКАЛНА САМОУПРАВА НЕ РАСПОЛАЖЕ СВОЈОМ ИМОВИНОМ 4. НЕЗАПОСЛЕНОСТ И НИСКЕ ЗАРАДЕ

ВИЗИЈА ГРАДА ВАЉЕВА 2020. НАЦРТ

ВИЗИЈА ЈЕ БУДУЋНОСТ КОЈА СЕ ЖЕЛИ

Стварање визије града Ваљева је први корак ка стратешком планирању у свакој области живота града, корак ка остваривању циљева које једна заједница поставља пред себе.

Визија треба да значи извесну могућност али је визија и сан који је достижан у будућим временима.

КАКВА БУДУЋНОСТ? „ПОТРУДИМО СЕ, ИЗВЕСНА“

Ваљево, регионални центар овог дела Србије, отворен за сарадњу са градовима у окружењу. Погодан за производњу и промет производа и услуга заснованим на најсавременијим технологијама. Место идеја, знања, културе и предузимљивости, тако карактеристичне за Ваљевце. Ваљево град препознатљиве историје, традиције. Град пожељан за живот, са добром комуналном инфраструктуром, здравственом и социјалном заштитом. Град спорта и добре забаве.

Ваљево је град који континуирано обезбеђује остварење људских права и слобода својих грађана без обзира на пол, расу, боју коже, језик, вероисповест, политичко или друго мишљење, национално или социјално порекло, веза са неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус.

Модеран европски град утемељен на људским правима, у којем грађани и грађанке имају једнаке могућности да активно учествују у његовом животу и развоју.

ВАЉЕВО 2020. ГОДИНЕ „МОЖДА И ПРЕ“

У Ваљеву, 2020. године људи желе да живе. Они су поносни што су чланови заједнице утврђене културном традицијом и породичним везама, заједнице солидарне са слабима и заједнице пуне личне и заједничке иницијативе и личне одговорности, заједнице отворене за све људе, за сва мишљења. Заједнице која је преузела одговорност за своју будућност, заједнице у којој се сваки појединац осећа срећним, сигурним и одговорним. Животна средина је здрава и живот грађана је добро организован. Услуге према грађанима су развијене, квалитетне, економски прихватљиве.

ПОЛОЖАЈ „НА СТАРОМ СМО МЕСТУ, ИСКОРИСТИМО ГА“

Повољан географски положај омогућава Ваљевоу добру повезаност са другим деловима Србије и подручјима у Босни и Херцеговини - Републици Српској и Хрватској, која се граниче са Србијом. Ваљево је железничком пругом директно повезано са Црном Гором – Јадранским морем а у зачетку је успостављање авиосаобраћаја, коришћењем аеродрома Дивци.

Ваљево је члан Еврорегиона.

Шира околина Ваљева, подручје општина Колубарског округа као и непосредна околина града повезани су са Ваљевоом мрежом добрих регионалних и локалних путева.

У процесу децентрализације и регионализације који предстоји Србији не очекују се тако брзе промене: Ваљево је административан центар Колубарског округа са тенденцијом да постане средиште централног дела западне Србије. Ваљево по закону има статус града али ту позицију завређује и својим културолошким значењем.

ПРИРОДНИ РЕСУРСИ „НИСМО ЊИХОВИ ВЛАСНИЦИ АЛИ ЈЕСМО ОБВЕЗНИЦИ“

Природни ресурси су од давнина били разлог доброг живота на овом подручју. Миграције становништва су углавном биле одраз историјских догађаја, ратова пре свега, него недостатак природних погодности: климе, земљишта или недовољне развијености заједнице. Међутим у дугом временском периоду неадекватним коришћењем земљишта као и експлоатацијом шума дошло је до процеса који су негативно утицали на користи које је становништво имало од бављења пољопривредом. Потреба да човек врати природи оно што узима од ње је први корак који води нормализацији односа човек-околина. У временима каја су пред нама становништво Ваљева ће рационалним коришћењем природних добара и домаћинским односом према околини започети нов период живота, период одрживог развоја са извесном будућношћу. Добар пример заштите природе ја брига локалне заједнице према раци Градац. Други пример је заштита природе у подручју Ваљевских планина. Крупан резултат таквог поступања је поред осталог изграђен водопривредни систем Стубо-Ровни.

Ваљево 2020. године рационално користи природне ресурсе. Штеде се необновљиви извори енергије. Град Ваљево, најмање пет процената од енергије коју троши, користи из обновљивих извора. Ваљево користи енергију природних термалних вода.

Простор као јединствен природни ресурс користи се у складу са модерним европским развојем сличних градова као и у складу са оптималним локалним економским развојем. Просторно планирање и развој локалне заједнице део су укупног просторног плана републике Србије.

СТАНОВНИШТВО „БИЋЕ НАС ЈОШ И ВИШЕ“

У Ваљевоу 2020. године број рођених беба је већи од броја умрлих становника. Број житеља града Ваљево је већи од сто хиљада. Пораст наталитета је све очитији и представља позитивну последицу мањег напуштања града младих људи-домицилних становника и повећаног интересовања других грађана Србије за живот у Ваљевоу.

Захваљујући уравнотеженом развоју града и све бољим условима живота на сеоском подручју заустављен је процес кретања становништва из села ка граду. Пораст становника, осим у Ваљевоу, бележи се у насељеним местима-секундарним општинским центрима Дивци, Ваљевска Каменица, Попучке. Они су уједно поред прирубних делова Ваљево доминантна места за производне капацитете и различите врсте сервиса и услуга.

Град Ваљево је град у коме живе млади. Добро образовани млади људи су свесни да су они покретач развоја и управљања новим предузећима и друштвеним институцијама, покретач иновација у производњи и услугама у школству, здравству, култури, локалној администрацији.

ИНФРАСТРУКТУРА „НИКАД ДОВОЉНО....“

Ваљево 2020. захваљујући свом положају и саобраћајним везама има оптималне услове за савремени транспорт роба и превоз људи. Развој јавног градско-приградског саобраћаја је посебно евидентан као и доступност туристичких дестинација туристима из Србије и иностранства.

Снабдевање електричном енергијом је поуздано и квалитетно. Пораст производње роба и услуга не утиче нужно на већи утрошак електричне енергије. Увођење нових технологија, рационална потрошња, већа енергетска ефикасност су основа на којој се темељи пракса одрживог развоја када је у питању електрична енергија. Политиком цена енергената и могућношћу избора која се пружа становништву електрична енергија се не користи за загревање стамбеног и пословног простора.

Систем даљинског грејања је оптимално изграђен и у функцији је развоја града и заштите животне средине. Гасификацијом су обухваћени сви индустријски центри, зоне привредне активности и делови града у којима не постоји мрежа даљинског грејања као начин за загревање стамбених објеката.

У Ваљевоу 2020. покривеност сигналом мобилне телефоније је скоро потпуна. У фиксној телефонији на два становника је један телефон. Свако четврто домаћинство користи интернет.

Ваљево у последње три деценије пије здраву воду и има је довољно. На сеоском подручју већина водовода је у јединственом систему јавне потрошње. Ваљево 2020. може да понуди и другима део овог важног животног артикла.

У Ваљевоу се посебно брине о смећу и начинима како се са њим поступа. Смеће је отров ако се баца. Зато се оно одваја, рециклира, из њега се поризводе сировине и енергија/гас. Ваљево решава проблем прикупљања и одлагања смећа у заједници са другим градовима у окружењу. На територији града Ваљево нема депонија нити сметлишта. Све старе депоније су рекултивисане.

Постојећи систем за пречишћавање отпадних вода се унапређује.

ЕКОНОМИЈА „ФУНКЦИОНАЛНА ЗАПОСЛЕНОСТ ИЗНАД СВЕГА“

Лична иницијатива је оно што је пресудни чинилац изградње снажне ваљевске економије. Упркос недостатку већине услова људи су искористили прилику да своју будућност учине извесном и бољом. Користећи знања и иновативност у производњи и предузетништву, људи стварају своја предузећа, у којима много грађана има квалитетан посао. То је снажна економија, која је омогућила повољне услове за пословање, производњу роба и услуга и обезбедила улагања у нове инвестиције.

У Ваљеву је 2020. година најнижа стопа незапослености у Републици Србији и приближна је просечној стопи незапослености у земљама Европске Уније.

У Ваљеву 2020. године само пет процената нових малих и средњих предузећа се затворе пре истека три године од њиховог отварања. У Ваљеву раде друштвено одговорна предузећа.

Удео извоза у укупној размени са иностранством Ваљева је преко 60 %. Преко педесет процената извозних производа је извезено у завршном нивоу обраде. Производи и услуге ваљевске економије су више квалитетом интензивни него што су радно интензивни. Ваљевска економија упошљава најмање 0,5 процената доктора наука од укупног броја запослених. Високо образовани људи чине најмање петину од укупног броја запослених у ваљевској привреди. Нето зарада по запосленом у Ваљеву је, 2020. године, за педесет процената већа од просека нето зараде по запосленом у Републици Србији.

Индустрија

Имајући у виду традицију, опоравак машинске и електроиндустрије је за сада најбољи начин валоризовања једног дела производних капацитета. Осим тога оваквим праксом се обезбеђује упошљавање људи који имају значајан радни стаж иза себе али не довољан да би могли да оду у пензију. При томе је важно да се процес ревитализације индустрије одвија кроз мала и средња предузећа са производним програмима међународно конкурентних производа.

Осим индустријске зоне-локација фабрике Стефил створен је већи број засебних инфраструктурно опремљених локације површине 1 до 2 хектара на којима инвеститори подижу производне капацитете.

У Ваљеву 2020. производни капацитети индустрије размештени су углавном у прирубне делове града (Белошевац), села у непосредној околини Ваљева, села која се налазе на траси путева за Шабац и Београд и у секундарне општинске центре Каменица, Дивци, Попучке.

У ширем центру града нема индустријских погона.

Захваљујући доброј инфраструктури процес дисперзије индустријских капацитета нарочито је истакнут у случају погона за прераду пољопривредних производа.

Пољопривреда

Развој пољопривреде је пример утицаја сарадње приватног и јавног сектора. На почетку, одељена, мала пољопривредна домаћинства нису могла бити робни произвођачи. Пољопривредници су схватили да смањењем трошкова производње и увећањем поседа постају конкурентнији на тржишту. Оснивају се задруге, удружења у циљу заједничког наступа на тржишту, развоја нових производњи и изградње смештајно-прерадних капацитета. Потпуна реконструкција пољопривредног сектора биће завршена у периоду од још десет година. Године 2020. зауставиће се смањење броја домаћинстава на селу и све становништво које живи на селу биће упослено у пољопривреди. Ваљево ће бити центар пољопривредне производње и прехранбене индустрије за цео регион.

Поред пољопривреде као основе на којој се заснива рурални развој ваљевских села материјалну основу представљају и мањи производни погони, посебно из сектора прехранбене индустрије: хладњаче, сушаре, кланице и др.

Туризам

Како се у Ваљеву укрштају путни правци север-југ, Шабац-Ужице и исток-запад, Београд, Шумадија, Лозница и даље Република Српска, оно је са околином значајно транзитно место. Осим тога Ваљево 2020. је у Србији препознатљиво као збир престижних туристичких дестинација у којима бораве грађани Србије и инострани гости. Дивчибаре, појас Ваљевских планина, Бранковина, Градац, Петница, манастири, Бебића Лука су стецишта где се посетиоци лече, одмарају, рекреирају, баве спортским ловом и риболовом, упознају са традицијом и културом овог подручја.

Посебан потенцијал у туризму представљају Дивчибаре, туристички комплекс Повлен, подбрански аква-парк Стубо Ровни.

Услуге

Сектор услуга свих врста је значајан сегмент економије града.

Ваљево као град са банкарском традицијом привлачан је за финансијске институције из области банкарства, осигурања, управљања фондовима и некретнимима. Са овим институцијама, као власник своје имовине град Ваљево, остварује партнерски однос, обезбеђује средства за развој града и потребе својих грађана.

Стварајући услове преко занатских, услужних и сервис центара, град Ваљево подржава предузетничку иницијативу и битно утиче на економску моћ грађана са једне, а решава свакодневне потребе становништва, са друге стране.

Ваљево 2020. кроз мрежу комуналних организација обезбеђује грађанима, привредним организацијама и другим корисницима квалитетне услуге које се заснивају на рационалном трошењу материјала, енергије и људског рада и знања. Наплата комуналних услуга је обједињена и врши се на једном месту.

Развој – Истраживачко-иновациони центар Ваљево

Ваљево се препознаје постојањем свог истраживачко-иновационог центра, основаног у партнерству јавног и приватног сектора. Тај центар је замајак ваљевске економије засноване на знању. У том центру се стварају значајне иновације, које се и примењују у ваљевским предузећима. Наука и знање се примењује у пракси, него где ће другде, него у Ваљеву. Ваљево почиње да извози знање, технологију и „know-how“ у друге државе. Истраживачко-иновациони центар је потпора ваљевском предузетништву. Место је доживотног образовања. Наука, природа, привреда, предузетништво, образовање, здравље, безбедност заједно. У том центру гостују еминентни научници из Србије, региона и Света. У Ваљево се у 2020. години вратило више Ваљеваца из расејања него што је отишло у последњих тридесет година. Неки производи из Ваљева се уграђују или продају као финални производи на најконкурентијим тржиштима на свету. Неколико глобалних економских субјеката користи ваљевске иновације или ваљевске производе. Ваљево је привукло неколико инвестиција у високим технологијама.

ЖИВОТНА СРЕДИНА „УЧИНМО ЈЕ БОЉОМ ОД НАС САМИХ“

У граду Ваљеву 2020. године успешно је решен проблем аеро загађења. Изградњом даљинског система грејања престале су са радом котларнице које су у самом центру града својим деловањем утицале на веома лош квалитет ваздуха. Укупном побољшању допринели су још два пројекта: гасификација и регулација саобраћаја. Потпуним завршетком пројекта регулације саобраћаја Ваљево ће добити и другу обилазницу којом се транзитни саобраћај из правца Београда према Шапцу (и Лозници) измешта на северо-западну границу Ваљева. Град је посебну бригу усмерио на повећање зелених-парковских површина. Потпуно је завршена регулација корита Љубостиње.

У Ваљеву 2020. године, на све производне процесе, производе и услуге у јавном сектору примењују се стандарди „чистије производње“. У привреди ван јавног сектора, бар осамдесет процената од укупног броја привредних субјеката примењује стандарде „чистије производње“ у складу са међународно прихваћеним стандардима.

Заштита и уређење животне средине су актуелна питања чијим решавањем се не постиже само бољи квалитет живота грађана већ су она услов за одрживи развој локалне заједнице.

Имајући у виду обим и учешће туристичких услуга у друштвеном поизводу као и утицај који здрава животна средина има на пољопривредну производњу, градске власти 2020. године свеобухватно и систематски примењују мере којима се штити животна средина. Те активности се реализују путем економских инструмената, кроз институционално-организационо прилагођавање будућим потребама и истраживачко-информатичку подршку.

Култура

У Ваљевоу 2020. године култура се мери збиром догађаја који се реализују, атмосфером и условима који постоје за стваралаштво, улогом коју култура остварује у функцији развоја града као део туристичке понуде или потребе својих грађана за лепим и племенитим.

Створена је културна политика кроз промоцију интеркултурализма, културе и традиције других заједница које живе на територији града.

Кроз културну понуду треба да се чувају и промовишу наслеђе, традиција и стваралаштво уметника ваљевског краја.

Културне институције су равномерно развијене и своју делатност обављају у пуном капацитету. Поред установа значајну активност у културној понуди имају градске манифестације/фестивали. Културна политика уважава потребе грађана, креативност стваралаца и материјалне могућности које има локална заједница. Имајући то у виду у граду је реорганизована мрежа културних у јединствену установа институцију - Културни центар Ваљево. Оснивање професионалног позоришта је догађај коме су претходили изузетни дугогодишњи резултати стваралаца - аматера на овом пољу.

Ваљево 2020. године има интензивну сарадњу у области културе са градовима из Србије и Европе. У Ваљевоу је Кућа Европске културе, јединствен мултифункционални културни центар.

Образовање

Град Ваљево тежи ка образовању које је саображено потребама, залаже се за смањење регулације на ниво који оснажује личну иницијативу и нуди компетентну радну снагу која треба предузећима и установама. Због високог нивоа централизације и улоге коју држава има у образовном процесу (оснивање или акредитовање школских установа) локална заједница путем подршке и стварањем бољих услова успева да у сарадњи са школама обезбеди оптималне кадрове за потребе привреде и друштвени развој.

Покривеност образовним институцијама у Ваљевоу је добра. Образовни програми су предмет сталног проверавања и довођења у склад са потребама привреде. Проблеми се решавају у троуглу локална заједница-школе-привреда, уз активности и услуге које обезбеђује филијала Националне службе за запошљавање у Ваљевоу.

Град Ваљево подстиче све облике алтернативног образовања: допунско образовање, образовање у циљу преквалификације, обучавање страних језика као вид подизања укупног образовног капацитета у локалној заједници.

Пример посебног облика образовања је Истраживачка станица Петница, која својим деловањем уводи младе у свет науке и истраживања.

Град Ваљево доприноси реализацији афирмативних акција како би се повећао степен образовања код свих маргинализованих група.

Град Ваљево подржава стално образовање.

Здравствена, социјална заштита и бригаа о деци

Град Ваљево 2020. активно учествује у стварању материјалних услова у циљу подизања ефикасности здравствене заштите. Здравствени центар Ваљево је респектабилна институција, лидер у овом делу Србије. Мрежа домова здравља и апотека је приближна потребама, опремљеност домова здравља, здравствених станица је адекватна. Ваљевско здравство се успешно трансформише у складу са новом националном политиком здравствене заштите.

Захваљујући партнерству локалне управе, специјализованих институција социјалне заштите и невладиног сектора у Ваљеву се води одговорна социјална политика. У Ваљеву су успешно ублажене последице дугогодишњег транзиционог процеса. Противречности и проблеми који стоје пред развојем града и ситуација, да је сиромаштво у одређеној мери и облику пратећи део живота, налажу локалној управи и убудуће пуну позорност и активну улогу у области социјалне заштите.

Локална заједница се стално бори против сиромаштва.

Дом за смештај, бригу и место где стара лица живе достојан живот пун сваке пажње, успешан је пројекат бриге о људима у Ваљеву.

Град Ваљево 2020. је увећао за једну трећину број деце која бораве у обдаништима. То повећање је резултат отварања нових обданишта и проширења капацитета постојећих. У циљу увећања броја становника, стопе наталитета пре свега, локална управа предузима економске и друге мере: увећава материјални додатак за свако новорођено дете, партиципира значајно у трошковима боравка у обдаништима, обезбеђује бесплатну ужину и књиге за децу школског узраста, најбољим ученицима и студентима додељује награде и стипендије, упућује их на студијска путовања. На јавним површинама у складу са урбанистичко-архитектонским захтевима обезбеђена су места (забавни паркови, играонице, мали спортски терени) за игру и забаву деце.

У граду Ваљеву захваљујући заједничком учешћу грађана, грађанки и институција, развијена је интегрална социјална заштита и унапређена социјална сигурност осетљивих група грађана и грађанки, која доприноси квалитетном животу и остваривању једнаких могућности за све.

Ваљево је град сигурног живљења, где су сви његови грађани и актери локалне заједнице преузели одговорност за заједничку будућност.

Спорт

Ваљево враћа стару спортску славу али настоји да афирмише и постигнућа из новије спортске историје града. Постоји избалансиран однос локалне заједнице према врхунском, односно масовном спорту - они су комплементарни. Пружена је шанса спортским радницима да максимално развију могућности откривања талената али и да својим залагањем обезбеде онај значај који спорт има у животу сваког становника Ваљева. Изградњом спортске хале и затвореног базена локална заједница је на корак до оптималних услова за развој ваљевског спорта. Спортски дух, такмичење и учешће у спортским активностима су предуслови здравог живота и размишљања грађана.

Забава као лепша страна живота

Својим изгледом, атмосфером и људима Ваљево 2020. широким осмехом прихвата све оне који се нађу под његовим „кровом“. Велики број манифестација у којима су Ваљевци, брижни домаћини, али и доследни посетиоци чине наш град препознатљивим, као место доброг провода и забаве. Стара чаршија Тешњар, градско језгро око Кнез Милошеве улице, савремени ресторани, посластичарнице и кафеи са традиционалном и модерном музиком део су бића овог града, града у трајању.

ДОБРА УПРАВА „Заслужено поверење“

Као модеран европски град Ваљево је утемељено на људским правима у којем грађани имају једнаке могућности да активно учествују у његовом животу и развоју. Полазећи од тога ваљевска локална администрација је усмерена ка грађанима. Сваки запослени у управи, професионално или изабрано лице у политичком процесу, искрено сматра себе одговорним грађанима. Упослена је професионалним, независним, мотивисаним, несебичним запосленима. Запосленима вештим, посвећеним, високо мотивисаним лицима, сигурним на свом послу, лицима високог личног интегритета, лицима задовољним својим статусом у својој локалној заједници. Администрација доноси одлуке заједно са својим грађанима, привредницима и запосленима у администрацији. Однегован је осећај личне одговорност. Отворена и поштена, вођена заједничким вредностима, ка заједничким циљевима. У администрацији је атмосфера у којој се подржава интегритет личности и објективност ставова. Ваљевска администрација је место на коме ћете увек најмање добити искрен и срдчан осмех.

У Ваљевоу, 2020. године, грађани користе осамдесет процената од укупног броја услуга које им пружа локална самоуправа електронским путем, у складу са европским и светским стандардима електронске управе. Осталих двадесет посто услуга и производа локалне самоуправе добијају само једним до два доласка на једно место.

Етика управе и добри прописи производе велико задовољство грађана. Ваљево је 2020. чувено по својој доброј управи. Али, ипак, и сада се мери ефекат рада ваљевске управе, праве се планови за побољшања у раду. и побољшања се доследно примењују. Процес управљања својом локалном заједницом је одликован највишим стандардима квалитета управљања. За ваљевску управу нема проблема, постоје изазови и решења која задовољавају потребе заинтересованих. Ваљевска администрације је 2020. године мера за добру управу. Редовно мери поверење својих грађана у своју управу.

Она ужива велико поверење својих грађана, јер је то заједно са грађанима и заслужила.

Пример из литературе

„Знате шта? - радосно је говорио Снељман својим пријатељима последњих година свога живота - Кад се сетим моје Финске каква је била у дане мог детињства и каква је сад, представља ми се следећа слика. Стајала је једна велика стара кућа. Готово сви прозори на њој бејаху затворени. Споља кућа изгледаше мртва, а унутра бејаше и тамно, и загушљиво, и влажно, и досадно. Мрачно. Али ево, долазе млади, одважни и јаки људи. Долазе весели. С отвореним паметним лицима. Пре свега отварају капке на прозорима. Подижу завесе. Отварају прозоре... У собе долази сунце, светлост, чисти ваздух, мирис цвећа. У кући све оживљава, постаје весело. И сама кућа споља се подмлађује. Страни људи сад се већ не клоне куће као каквог привиђења, као што су пре радили, него са задовољством јој се приближавају. Разгледају. Диве се“⁶.

---

⁶ Григорије Петров, Зидари живота, Друштво Хиландар Ваљево, 1998, стр. 116